OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto **Lausunto**

eat Mari Kaipomäki 12.9.2025

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 51/2025 vp)

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä kirjallista vastinetta valiokunnalle toimitetuista hallituksen esitystä HE 51/2025 vp koskevista lausunnoista.

Lausunnon antaneet asiantuntijat suhtautuvat hallituksen esitykseen lähtökohtaisesti myönteisesti. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset koskivat pääasiassa ehdotettua avio-oikeuden vanhentumisen tapaa sekä uutta avio-oikeusasioiden rekisteriä. Seuraavassa kommentoidaan asiakohtaisesti valiokunnalle annettuihin kirjallisiin lausuntoihin sisältyviä muutosehdotuksia tai muita huomioita.

1. Vanhentumisen katkaiseminen pesänjakajaa hakemalla

Katkaisemisen tapa

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että avio-oikeuden vanhentumisen voisi katkaista hakemalla pesänjakajaa käräjäoikeudelta. *Professori Tuulikki Mikkola* on lausunnossaan arvioinut, että ehdotettu vanhentumisen katkaisemisen tapa on erittäin jäykkä. Mikkolan mukaan on mahdollista keksiä esimerkkejä siitä, miten tällaista jäykkää katkaisemistapaa voi pyrkiä väärinkäyttämään. Mikkolan mukaan osapuoli voi esimerkiksi tarkoituksellisesti ja vilpillisin mielin venyttää sopimustoimitusta niin pitkään, että mahdollisuus pesänjakajan hakemiseen vanhenemisen katkaisutarkoituksessa on menetetty.

Oikeusministeriö

Hallituksen esityksessä (luku 5.1.1) on pohdittu laajasti erilaisia vaihtoehtoja avio-oikeuden vanhentumisen katkaisemisen tavaksi ja päädytty siihen, että ehdotetun lainsäädännön tavoitteiden toteuttamiseksi on välttämätöntä, että vanhentumisen voi katkaista ainoastaan yksiselitteisellä toimenpiteellä, jonka ajankohta on helppo todentaa. Tämän vuoksi joustavampia vapaamuotoista katkaisemista tai todisteellista tiedoksiantoa ei ole tässä yhteydessä pidetty tarkoituksenmukaisina ratkaisuina. Oikeusministeriön arvion mukaan vanhentumisen vapaamuotoisen tai todisteellisella tiedoksiannolla tehtävän

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

katkaisemisen mahdollistaminen avaisi merkittävästi enemmän mahdollisuuksia väärinkäytöksiin kuin ehdotettu katkaiseminen pesänjakajaa hakemalla. Puoliso voisi esimerkiksi katkaista vanhentumisen vapaamuotoisesti tasaisin väliajoin ja pidentää avio-oikeuden voimassaoloa ilman todellista tarkoitusta koskaan toimittaa ositusta. On myös huomattava, että puolisot voivat hakea käräjäoikeudelta pesänjakajaa osituksen toimittamiseksi myös tilanteessa, jossa sopimustoimitus on vielä kesken. Jos sopimus saavutetaan, pesänjakajan on vahvistettava sopimusjako puolisoiden tahdon mukaisesti.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

Tiedonkulku

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tieto vanhentumisen katkaisemisesta on kolmannen saatavilla käräjäoikeudesta. Koska käräjäoikeuksilla ei ole yhteistä asianhallintajärjestelmää, saattaa asiasta kiinnostunut kolmas osapuoli joutua tiedustelemaan monesta käräjäoikeudesta, onko vanhentumista katkaistu. *Suomen Asianajajat* nostaa lausunnossaan esiin mietintövaiheessa selvitetyn vaihtoehdon, jossa tuomioistuimet ilmoittaisivat DVV:lle tiedon siitä, kun tuomioistuimelta haetaan pesänjakajaa osituksen toimittamiseksi, ja DVV merkitsisi tiedon avio-oikeusasioiden rekisteriin. Näin tieto avio-oikeuden vanhentumisesta olisi saatavissa yhdestä paikasta.

Oikeusministeriö

Hallituksen esityksessä (luku 5.1.1) on arvioitu Suomen Asianajajien esille nostamaa vaihtoehtoa ja todettu se käytännössä liian raskaaksi. Pesänjakajia on avioeroon liittyvässä asiassa määrätty vuonna 329 kertaa vuonna 2023, 310 kertaa vuonna 2022 ja 337 kertaa vuonna 2021. Ilmoitusten tekeminen vaatisi tuomioistuimilta manuaalista työtä, sillä tuomioistuinten asianhallintajärjestelmästä johtuen ilmoitukset lähetettäisiin käytännössä sähköpostilla Digi- ja väestötietovirastolle. Avioehtoja rekisteröidään noin 9000 vuosittain, joten avioehtoasioiden rekisterin volyymin kannalta uusien merkintöjen määrä ei olisi suuri. Rekisteriin pitäisi kuitenkin luoda tälle pesänjakajan hakemista koskevalle tiedolle paikka, mistä aiheutuisi jonkin verran järjestelmäkuluja. Toimitusosituksen hakeminen voisi lisäksi olla ainoa kyseisestä avioliitosta rekisteriin merkittävä asia, mikä tarkoittaisi sitä, että toimitusosituksen hakemista koskevan merkinnän yhteydessä rekisteriin tulisi lisätä myös kaikki muut puolisoiden tiedot. Uutta tuomioistuimiin kohdistuvaa ilmoitusvelvollisuutta ei näistä syistä pidetty perusteltuna.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

Kansainväliset tilanteet

Professori Tuulikki Mikkola nostaa lausunnossaan esiin avio-oikeuden vanhentumisen katkaisemisen kansainvälisissä tilanteissa, joissa kansainvälisen avioliiton toinen osapuoli on käynnistänyt aviovarallisuussuhteen purkamisen jossakin toisessa valtiossa ja

tällä tavoin mahdollisesti katkaissut avio-oikeuden vanhentumisen. Mikkola korostaa erityisesti tilanteita, joissa kolmannessa valtiossa tehdyllä ositusratkaisulla voi olla meillä rajat ylittävät oikeusvaikutukset AL 138 a-c §:n nojalla. Mikkolan mukaan tällä on vaikutuksensa siihen, mihin valtioon tiedustelu aviovarallisuussuhteen päättävän menettelyn mahdollisesta käynnistämisestä tulisi osata suunnata.

Oikeusministeriö

Ehdotettu lainsäädäntö soveltuu vain tilanteissa, joissa puolisoiden aviovarallisuussuhteeseen sovelletaan Suomen lakia. Avioliittolain mukainen avio-oikeus ei voi vanhentua, jos puolisoiden välisiin varallisuussuhteisiin ei lainkaan sovelleta Suomen avioliittolakia. Kansainvälisessä kontekstissa tulisi siis olla käsillä tilanne, jossa aviovarallisuussuhteeseen sovelletaan Suomen lakia, mutta toisen valtion tuomioistuin olisi asiassa toimivaltainen esimerkiksi EU:n lainsäädännön tai Suomea sitovan valtiosopimuksen nojalla. Tällainen tilanne on mahdollinen esimerkiksi silloin, kun puolisot ovat asiaa koskevassa sopimuksessa määränneet aviovarallisuussuhteisiinsa sovellettavan Suomen lakia, mutta asuvat avioeron hakemisen hetkellä toisessa EU:n aviovarallisuusasetukseen ((EU) 2016/1103) sitoutuneessa valtiossa, ja avioliitto on solmittu 29.1.2019 jälkeen.

Oikeusministeriön arvion mukaan edellä kuvattu tilanne on mahdollinen, mutta ei kovin yleinen. Oikeusministeriö yhtyy professori Mikkolan huomioon siitä, että kolmas osapuoli ei voi aina saada täysin varmaa tietoa avio-oikeuden vanhentumisen katkaisemisesta tiedustelemalla asiaa vain Suomen käräjäoikeuksista, sillä pesänjakajan hakemiseen rinnastuva vanhentumisen katkaiseminen on voitu poikkeustapauksessa tehdä myös muussa valtiossa. Oikeusministeriö kuitenkin katsoo, että tämä seikka ei perustele hallituksen esityksessä valitun vanhentumisen katkaisutavan muuttamista. Poikkeustapauksista huolimatta valittu tapa palvelee mahdollisimman hyvin mahdollisimman suurta osaa avioerotilanteista. Avio-oikeuden vanhentumista selvittävä kolmas osapuoli voi halutessaan jatkossakin kuulla molempia puolisoita avio-oikeuden mahdollisesta voimassaolosta, jos arvioi sen esimerkiksi kansainvälisessä perhetilanteessa tarpeelliseksi. Kuulemisen yhteydessä avio-oikeuden vanhentumisen katkaisseella osapuolella on mahdollisuus ja intressi tuoda asia vanhentumista selvittävän tahon tietoon.

Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että professori Mikkolan lausunnossa erikseen mainitut AL 138 a-c § koskevat vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa Suomessa. Kyseessä on siis poikkeuksetta tilanne, jossa ositusta koskeva ratkaisu on jo annettu toisessa valtiossa. Jos ratkaisu tunnustetaan AL 138 a §:n nojalla tai julistetaan täytäntöönpanokelpoiseksi AL 138 c §:n nojalla, ositus on jo tehty ja avio-oikeuden katsotaan toteutuneen ja vallinnanrajoitusten päättyneen. Tällöin avio-oikeuden vanhentumisen katkaisemista koskeva kysymys ei ole enää relevantti, koska avio-oikeus on jo toteutettu. Jos ratkaisua taas ei tunnusteta Suomessa, koska jokin AL 138 b §:ssä luetelluista kriteereistä estää ratkaisun tunnustamisen, vieraassa valtiossa tehdylle ratkaisulle ei voida antaa oikeusvaikutuksia Suomessa. Tämä vaikutuksettomuus ulottuu sekä ratkaisun aineellisoikeudellisiin vaikutuksiin että sen prosessioikeudellisiin vaikutuksiin. Näin ollen oikeusministeriö katsoo, että AL 138 b §:ää ei tule ymmärtää niin, että vieraassa valtiossa käynnistetty prosessi tai annettu ratkaisu, jota ei tunnusteta Suomessa, voisi katkaista avio-oikeuden vanhentumisen.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

2. Avio-oikeusasioiden rekisteri

Sopimuksen rekisteröinti

Professori Tuulikki Mikkola ehdottaa lausunnossaan, että väärinkäytösten estämiseksi sopimuksen rekisteröinnin edellytyksenä olisi molempien sopimusosapuolten aktiivisuus rekisteröintiasiassa.

Oikeusministeriö

Avio-oikeuden vanhentumista koskevan sopimuksen rekisteröintivaatimus sai jonkin verran kritiikkiä mietinnön lausuntokierroksella, sillä se nostaa sopimuksen teon kynnystä. Hallituksen esityksessä (luku 5.1.2) esitellyistä syistä valmistelussa kuitenkin arvioitiin, että esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi sopimuksen rekisteröinti on välttämätön ja kohtuullinen vaatimus. Rekisteröintiprosessi on haluttu pitää kevyenä, jotta sopimuksen tekeminen olisi kansalaisille mahdollisimman vaivatonta eikä rekisteröintivaatimus nousisi sopimuksen teon käytännön esteeksi. Oikeusministeriö katsoo, että vaatimus molempien sopimusosapuolten aktiivisuudesta tekisi rekisteröinnistä entistä työläämpää, minkä vuoksi esityksessä ehdotetaan, että rekisteröintiä voi tarvittaessa hakea vain toinen osapuoli. Ehdotettu sääntely vastaa sitä, mitä nykyisin säädetään avioehtojen rekisteröinnistä.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

Muotovaatimusten ehdottomuus ja vapaamuotoisten sopimusten merkitys

Professori Tuulikki Mikkola ilmaisee lausunnossaan huolensa siitä, osaavatko puolisot joka tilanteessa tehdä muotosidonnaisen ja rekisteröintiä edellyttävän sopimuksen varmistaakseen, että avio-oikeus ei pääse vanhentumaan. Mikkola nostaa esiin mahdollisuuden tulkita erityistilanteissa puolisoiden välisiä vapaamuotoisia sopimuksia vanhentumisajan katkaisevina tekijöinä. Oikeusvaikutukset voisivat Mikkolan mukaan erota *inter partes* ja *ultra partes*.

Oikeusministeriö

Hallituksen esityksessä (luku 5.1.2) sekä muun muassa Suomen Asianajajien, Oikeuspalveluviraston ja Maanmittauslaitoksen lausunnoissa todetuista hyödyistä johtuen valmistelussa on arvioitu, että uudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi sopimukselle ehdotetut muoto- ja rekisteröintivaatimukset ovat välttämättömiä ja kohtuullisia. Myös ehdotettu kymmenen vuoden vanhentumisaika on valmistelussa arvioitu riittävän pitkäksi,

jotta entisillä puolisoilla on aikaa reagoida lähestyvään avio-oikeuden vanhentumiseen ja ottaa selvää siihen liittyvistä muotovaatimuksista.

Oikeusministeriö katsoo, että lainsäädäntö, jossa olisi eroteltu eri tavalla tehtyjen sopimusten erilaiset merkitykset *inter partes* ja *ultra partes*, olisi kansalaisille hyvin vaikeasti ymmärrettävä kokonaisuus. Näin suurta osaa kansalaisista koskettavassa lainsäädännössä on oikeusministeriön näkemyksen mukaan keskeistä, että sääntely on mahdollisimman yksinkertaista. Oikeusministeriö lisäksi arvioi, että avio-oikeudesta ilmiönä on hyvin vaikea erotella vain puolisoiden väliset ja toisaalta myös kolmansiin osapuoliin ulottuvat oikeudelliset vaikutukset. Esimerkiksi avio-oikeuden yhteys entisen puolison kuolinpesän osakkuuteen suojaa olennaisesti puolison oikeutta tasinkoon ja sillä on siten merkittäviä vaikutuksia puolisoiden välillä, mutta osakkuudella voi olla suuria vaikutuksia myös kolmansiin osapuoliin. Oikeusministeriö kuitenkin huomauttaa, että viime kädessä puolisoiden välisten vapaamuotoisten sopimusten merkitystä tulkitsee tuomioistuin.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

Rekisterin tietosisältö

Ensimmäisen valiokuntakuulemisen jälkeisissä keskusteluissa *DVV* on nostanut esiin avio-oikeusasioiden rekisterin tietosisältöä koskevan muutostoiveen. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että puolisoista kirjattaisiin rekisteriin heidän syntymäaikansa. Ehdotuksen taustalla oli ajatus siitä, että henkilö pystyttäisiin tunnistamaan riittävän hyvin koko nimen ja syntymäpäivän avulla, eikä henkilötunnus siten olisi välttämätön tieto. DVV on kuitenkin myöhemmin tuonut esiin tarpeen poimia avio-oikeusasioiden rekisteristä tietoja toisessa lainsäädäntöhankkeessa valmistelussa olevaan kuolinpesän osakasrekisteriin. Tämä edellyttäisi, että avio-oikeusasioiden rekisteriin tallennettaisiin puolisoista syntymäaikojen sijaan henkilötunnukset.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö kannattaa DVV:n ehdotusta. Puolisoista tallennetaan henkilötunnukset myös avioehtoasioiden rekisteriin, josta säädetään samassa laissa.

- Oikeusministeriö ehdottaa, että 3. lakiehdotuksen 4 a §:n 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin seuraavasti (muutos kursiivilla):

1) puolisoiden nimet ja *henkilötunnukset tai henkilötunnuksen puuttuessa syntymäaika*;

Rekisteröivän viranomaisen rooli

Suomen Asianajajat tuo lausunnossaan esiin huolensa siitä, että rekisteröivä viranomainen ei tarkastele rekisteröitäväksi lähetettäviä sopimuksia edes selvien edellytysten täyttymisen osalta. Asianajajien näkemyksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että rekisteröitäväksi saapuvat sopimukset käytäisiin rekisteröinnin yhteydessä viranomaisessa läpi ainakin mahdollisten selkeiden puutteiden korjaamiseksi.

Professori Tuulikki Mikkola huomauttaa lausunnossaan, että kirjaamisviranomaisen käsissä tullee olemaan sopimuksen tulkintaa koskevia haasteita, koska puolisot voivat haluta viedä avioeronsa jälkeen rekisteriin esimerkiksi jo avioliiton aikana tekemänsä sopimuksen avioeronsa varalta, jossa ei ole osituksen määräaikaa koskevaa nimenomaista ehtoa, mutta joka on kenties rivien välistä ja sopimusehtoja vasten sopimuksesta ulos luettavissa.

Oikeusministeriö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että avio-oikeuden vanhentumista koskeva sopimus on jätettävä rekisteröitäväksi Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle. Avio-oikeuden vanhentumista koskeva sopimus ei kuitenkaan tule voimaan, jos sopimusta ei ole tehty säädetyssä muodossa eli jos se ei täytä 66 §:ssä ja 103 d §:n 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Samoin sopimus ei tule voimaan, jos hakemus on jätetty avio-oikeuden jo vanhennuttua. Sopimuksen rekisteröinti ei siten takaa sitä, että sopimus astuu voimaan, jos sopimusta rasittaa esimerkiksi todistajien esteettömyyttä koskeva muotovirhe. (Luku 7.1, 103 d §:n 4 momentin säännöskohtaiset perustelut)

Hallituksen esityksessä ei ole katsottu tarpeelliseksi ehdottaa erikseen säädettäväksi rekisterinpitäjien velvollisuuksista rekisteröinnin yhteydessä. Lakiehdotuksen valmisteluissa käydyissä keskusteluissa DVV on todennut, että prosessi tullee vastaamaan avioehtojen rekisteröintiä. Avioehtoa rekisteröidessään DVV tarkistaa muotoseikat, eli että asiakirjasta löytyy molempien osapuolten ja todistajien allekirjoitukset, päiväys ja paikka. Lisäksi DVV edellyttää, että sopimus on jollakin tavalla tulkittavissa sellaiseksi sopimukseksi, jollaisia rekisteri lain mukaan sisältää. DVV on alustavasti arvioinut, että avio-oikeuden vanhentumista koskevien sopimusten yhteydessä rekisteröinnin edellytyksiä olisivat lainvoimainen avioliitto ja lainvoimainen avioero, alle 10 vuotta avioerosta, sopimuksen AL 66 §:n mukaiset muotovaatimukset ja sopimuksessa oleva maininta avio-oikeuden voimassaolosta. Tarkoitus siis on, että rekisterinpitäjä tarkastaa rekisteröitäväksi lähetettävät sopimukset selvien edellytysten täyttymisen osalta Suomen Asianajajien lausunnossaan esittämän toiveen mukaisesti.

Oikeusministeriö on samaa mieltä professori Mikkolan kanssa siitä, että avio-oikeuden vanhentumista koskevien sopimusten rekisteröinnin yhteydessä tultaneen ajoittain kohtaamaan samankaltaisia tulkintakysymyksiä kuin avioehtojen rekisteröinnin yhteydessä. Professori Mikkolan esiin nostaman esimerkin ohella esimerkiksi avio-oikeuden voimassaolon keston yksiselitteinen määritteleminen saattaa olla pelkän sopimustekstin perusteella hankalaa. On kuitenkin huomioitava, että rekisteröivä viranomainen ei voi viime

kädessä päättää siitä, miten tehtyjä sopimuksia tulisi tulkita, vaan epäselvissä tilanteissa lopullinen tulkinta tehdään tuomioistuimessa.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

Rekisterin perustamisen aikataulu ja kustannukset

Valtiovarainministeriö huomautti lausunnossaan jo aiemmin lausuntokierroksella tekemästään huomiosta, että avio-oikeusasioiden rekisterin toteutuskustannuksissa voitaisiin saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä, jos rekisterin edellyttämät toiminnallisuudet DVV:n asiankäsittelyjärjestelmään voitaisiin toteuttaa kolmen tai neljän vuoden siirtymäkauden aikana hallitusti osana joidenkin muiden eräistä Digi- ja väestötietoviraston henkilörekistereistä annetussa laissa (1156/2019) mainittujen rekisterien asianhallintaan liittyvien toiminnallisuuksien siirtämistä uuteen asiankäsittelyjärjestelmään.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriön arvioi, että jos sopimusten rekisteröinti olisi mahdollista vasta kolmen tai neljän vuoden kuluttua, kaikkien säännösten voimaantuloa tulisi viivyttää, sillä lakien voimaantulon porrastaminen tekisi ehdotuksesta vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden. Jos voimaantuloa viivytettäisiin valtiovarainministeriön ehdotuksen mukaisesti, lait voisivat tulla voimaan vasta noin vuonna 2029. Ehdotetuilla siirtymäsäännöksillä uudistuksen ensimmäiset vaikutukset näkyisivät siten vasta vuonna 2034. Oikeusministeriö arvioi esityksellä saavutettavan niin merkittäviä etuja kansalaisille ja viranomaisille, että joidenkin kymmenien tuhansien eurojen mahdollinen säästö ei perustele tarpeellisten lakimuutosten voimaantulon siirtämistä vuosilla eteenpäin.

Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että se ei ole saanut pyynnöstä huolimatta valtiovarainministeriöltä tai DVV:ltä vahvistusta sille, että valtiovarainministeriön mainitsemaan tulevaan muiden rekisterien asianhallintaan liittyvien toiminnallisuuksien siirtämiseen uuteen asiankäsittelyjärjestelmään olisi varattu rahoitusta. Vaikka mainittu muutos on virastojen suunnitelmissa ja tarpeellinen, oikeusministeriö arvioi, että hankkeen toteutumista ei voida kohdistetun rahoituksen puuttuessa pitää valtiontalouden nykytilanteessa niin varmana, että se perustelisi avio-oikeusasioiden rekisterin toteuttamisen viivästyttämisen.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

Ahvenanmaan rooli rekisterinpitäjänä

Valtiovarainministeriö nosti lausunnossaan esiin Ahvenanmaan valtionviraston roolin avio-oikeuden vanhentumista koskevien sopimusten rekisteröivänä viranomaisena. Hallituksen esityksessä on ehdotettu, että rekisteröivinä viranomaisina toimivat sekä DVV että Ahvenanmaan valtionvirasto. Ehdotus perustuu Digi- ja väestötietovirastolta saadulle

ennakkotiedolle siitä, että myös Ahvenanmaan valtionvirasto liittyisi DVV:n uuden asiankäsittelyjärjestelmän käyttäjäksi alkuvuonna 2026. Valtiovarainministeriö kuitenkin toteaa lausunnossaan, että tällaista muutosta ei ole vielä tulossa, sillä yhteisen käytön edellyttämiin tietojärjestelmämuutoksiin ei ole tällä hetkellä varattu riittävää rahoitusta. Valtiovarainministeriö sen sijaan nostaa lausunnossaan esiin työryhmämietinnössä pohditun vaihtoehdon, jossa DVV olisi ainoa sopimuksia rekisteröivä viranomainen ainakin siihen saakka, että Ahvenanmaan valtionvirastolla ja DVV:llä on käytössä asiankäsittelyjärjestelmät, joilla ne voivat tarkastella ja muokata samassa rekisterissä olevia tietoja.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö on käynyt lausuntojen toimittamisen jälkeen asiasta keskustelua valtiovarainministeriön, DVV:n ja Ahvenanmaan valtionviraston kanssa. Oikeusministeriö yhtyy valtiovarainministeriön näissä keskusteluissa esittämään näkemykseen siitä, että DVV:n asianhallintajärjestelmän käyttöönoton viivästys Ahvenanmaan valtionvirastossa ei aiheuta tarvetta muuttaa hallituksen esitystä siten, että avio-oikeuden vanhentumista koskevan sopimuksen rekisteröinti säädettäisiin yksinomaan Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi. Ministeriöt arvioivat, että ajateltu muutos poistaa Ahvenanmaan valtionvirasto rekisteröivistä viranomaisista olisi ongelmallinen voimassa olevan lainsäädännön (mm. laki Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä, 1156/2019, 3 §), valtion palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja Ahvenanmaan itsehallintolain (erityisesti ruotsin kielen asemaa koskevat säännökset) kannalta. Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annetun lain 3 §:n mukaan laissa tarkoitettujen rekisterien rekisterinpitäjiä ovat Digi- ja väestötietovirasto sekä Ahvenanmaan valtionvirasto. Ministeriöt katsovat, että yhteisrekisterinpitäjinä virastot voivat sopia tarkemmin tehtävistä ja vastuista. Mikäli DVV:n asianhallintajärjestelmä ei ole Ahvenanmaan valtionviraston käytettävissä uuden rekisterin käyttöönottoon mennessä, tehtävien jaosta ja vastuusta voidaan sopia väliaikaisesti erikseen virastojen kesken.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.

3. <u>Muuta</u>

Uudelleen avioituminen

Oulun käräjäoikeus ehdottaa lausunnossaan, että peräkkäisistä pesistä ja pitkän ajan kuluessa tapahtuvasta varojen sekoittumisesta johtuvien ongelmien vähentämiseksi avio-oikeuden vanhentuminen voitaisiin laajentaa koskemaan myös uudelleen avioitumisen tilannetta. Käräjäoikeuden ehdotuksen mukaan uudelleen avioituva menettäisi aikaisempaan avioliittoonsa perustuvan avio-oikeutensa, vaikka yleinen 10 vuoden vanhentumisaika ei olisi vielä kulunut. Ehdotuksessa avio-oikeus siihen liittyvine vallinnanrajoituksineen jäisi näissä tilanteissa yksipuolisesti toisen puolison hyväksi voimaan.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö yhtyy Oulun käräjäoikeuden näkemykseen siitä, että useat peräkkäiset pesät ja vuosien kuluessa tapahtuva omaisuuksien sekoittuminen aiheuttavat hankalia

varallisuusoikeudellisia tilanteita. Oikeusministeriö ei kuitenkaan lähtökohtaisesti kannata käräjäoikeuden ehdottamaa ratkaisua avio-oikeuden vanhentumisen laajentamisesta uudelleen avioitumisen tilanteisiin.

Avioeron jälkeinen ositusprosessi voi esimerkiksi riitatilanteessa viedä vuosia. Nykyisellään käräjäoikeuksilla saattaa kestää jopa 18 kuukautta määrätä pesänjakaja, ja määrätyllä pesänjakajalla saattaa kulua monimutkaisten pesien selvittelyssä useampi vuosi. Toimitusositus saattaa olla pitkä prosessi, vaikka molemmat puolisot olisivat yhteistyöhaluisia. Aina näin ei ole, ja entinen puoliso voi pahimmassa tapauksessa tarkoituksella venyttää osituksen toimittamista ensin viivyttämällä sopimusositusta ja myöhemmin viivyttämällä tietojen toimittamista toimitusosituksessa. Tämä on erityisen ikävää tilanteessa, jossa kiusaa tekee varakkaampi puoliso, joka saattaa tällöin pyrkiä toiminnallaan välttämään tai viivyttämään tasingonmaksuvelvollisuuttaan toiselle puolisolle.

Uudelleen avioitumiselle taas saattaa olla käytännön syitä, kuten yhteiset lapset uuden puolison kanssa tai ulkomaille muutto. Jos uudelleen avioituminen tarkoittaisi entisen avioliiton perusteella syntyneen avio-oikeuden vanhentumista, voisi syntyä kohtuuttomia tilanteita, joissa vähävaraisemman puolison tulisi luopua oikeudestaan tasinkoon voidakseen avioitua uudelleen. Oikeusministeriön arvion mukaan ehdotuksesta saatavat hyödyt eivät ole riittäviä puoltaakseen näin merkittävän muutoksen tekemistä hallituksen esitykseen.

- Oikeusministeriö ei pidä tarpeellisena muuttaa ehdotettua sääntelyä esitettyjen kommenttien perusteella.